

Riistan laajempi taloudellinen hyödyntäminen on noussut keskusteluun niin maanomistajien, metsästyseurojen kuin palveluntuottajien eli riista-alan yrittäjien ja sellaisiksi aikovien keskuudessa.

Taloudellisen hyödyntämisen motiivit liittyvät maanomistajien näkökulmasta riistavahinkojen kompensointiin sekä pyrkimykseen löytää uusia tuottokanavia metsäpääomalle metsien monikäytön kautta. Metsästyseurat puolestaan haluavat varmistaa nykyaikaisen metsästysohjeiden ja laadukkaan riistanhoidon jatkumisen metsästysalueilla, joka edellyttää metsästysohjeita myös taloudellisia resursseja.

Maaseudun elinvoimaisuuden ylläpito vaatii uusien kivien kääntämistä tulolähteiden löytämiseksi. Riistasta toivotaan saatavan tuloja jo olemassa olevan yritystoiminnan tukijalaksi sekä uuden yritystoiminnan käynnistämiseksi. Nämä ovat tekijöitä, joita yrittäjät, metsästyseurat, maanomistajat ja julkiset tahot ovat tuoneet esille Riistatalouden liiketoimintamallien aktivoimishankkeissa. Kyseistä hanketta toteuttavat yhdessä Jyväskylän ammattikorkeakoulun liiketoimintayksikkö sekä Suomen riistakeskus Manner-Suomen Maaseudun Kehittämisrahaston rahoittamana.

Kaupallisen metsästyksen toteuttamismahdollisuuksien arviointi

Edellisessä Metsästäjä-lehden numerossa (6/2017) kerrottiin hirvieläinten taloudellisesta arvosta Suomessa. Hirvieläinten kokonaisarvoksi määriteltiin 166 miljoonaa euroa vuoden 2016 metsästyskauden osalta. Arvo jakautui liha-arvoon (66 miljoonaa euroa) ja elämysarvoon (100 miljoonaa euroa).

Kuinka riistan elämysarvoa kyetään muuttamaan tuloksi? Onko oma metsästysalueemme sellainen, josta tuota arvoa voidaan ylipääntään tulouttaa? Nämä ovat usein toistuvia kysymyksiä,

Riistan elämysarvon muuttaminen tuloksi, käytännön näkökulmia

jotka ovat toiminnan aloittamisen peruslähtökohia. Riistan elämysarvon osittainen muuttaminen tuloksi on mahdollista kaupallisten metsästystapahtumien kautta, jolloin asiakkaat maksavat metsästysohjeesta.

Riistatalouden liiketoimintamallien akti-

vointihankkeissa on luotu mallinnos, jolla kyetään arvioimaan kaupallisen metsästyksen toteuttamismahdollisuuksia käytännössä. Eli osapuolek pystyvät eri kriteerien avulla tarkastelemaan sopiiko alue ylipääntään kaupalliseen metsästysohjeeseen tai jos sopii, niin kuinka hyvin. Mallinnoksella on tarkoitus myös nostaa esiin tekijöitä, jotka vaativat korjausliikkeitä, jos kaupallista metsästysohjeita aiotaan tulevaisuudessa toteuttaa. On huomioitava, että metsästysalueistamme ainoastaan osa täyttää laadukkaan kaupallisen metsästyksen kriteerit, vaikka soveltuvat harrastemetsästysohjeeseen kelpollisesti. Mallinnoksen luomisessa on kuunneltu niin metsästyspalveluista kiinnostuneita asiakkaita, maanomistajia, metsästäjiä kuin palveluntuottajiaakin.

Arvioinnin kohteena ovat alueen koko, sijainti, alueen saavutettavuus sekä muoto. Metsästysalueen tulee mahdollistaa kokonsa puolesta riittävän lupamäärän saaminen. Lisäksi käytännön metsästysohje on pystyttävä järjestämään sujuvasti. Sijainniltaan alueen on oltava helposti saavutettavissa kulkuhetyksien ja siirtymisten näkökulmista. Yhteislupa-alueen käyttö myös kaupallisten metsästystapahtumien aikana luo paremmat edellytykset kokonaisuuden toteuttamiseksi. Alueen muodon arvioinnissa otetaan kantaa puolestaan metsästysalueen muodon (kapea, leveä) lisäksi maa-alueiden yhtenäisyyteen, joita on lupa käyttää metsästystapahtumissa. Toteutetut asiat vahvistetaan tarkoituksenmukaisia dokumentteja hyväksikäyttäen alueeseen tutustumisen lisäksi.

Toteuttamismahdollisuuksien kriteereitä

Mallinnoksessa arvioidaan kaupallisen metsästyksen toteuttamismahdollisuuksia seitsemän eri

osa-alueen kautta. Jokainen osa-alue arvioidaan erikseen käyttämällä kolmeportaista arviointiasteikkoa (toteutuu täysin, vaatii kehittämistä, ei toteudu). Osa-alueet ovat:

1. Metsästysalue

Arvioinnin kohteena ovat alueen koko, sijainti, alueen saavutettavuus sekä muoto. Metsästysalueen tulee mahdollistaa kokonsa puolesta riittävän lupamäärän saaminen. Lisäksi käytännön metsästysohje on pystyttävä järjestämään sujuvasti. Sijainniltaan alueen on oltava helposti saavutettavissa kulkuhetyksien ja siirtymisten näkökulmista. Yhteislupa-alueen käyttö myös kaupallisten metsästystapahtumien aikana luo paremmat edellytykset kokonaisuuden toteuttamiseksi. Alueen muodon arvioinnissa otetaan kantaa puolestaan metsästysalueen muodon (kapea, leveä) lisäksi maa-alueiden yhtenäisyyteen, joita on lupa käyttää metsästystapahtumissa. Toteutetut asiat vahvistetaan tarkoituksenmukaisia dokumentteja hyväksikäyttäen alueeseen tutustumisen lisäksi.

2. Alueen riistakanta

Riistakannan arvioinnissa keskitytään alueen lajiston lisäksi todentamaan metsästettävän lajin määrää sekä laatua. Tiheyden lisäksi kantaa arvioidaan niin ikäjakauman, naaras-urosjakauman kuin kestävän ja eettisen metsästyksen periaatteiden näkökulmista. Erityishuomio keskitetään normaalin metsästysohjeen ja kaupallisen metsästyksen yhteensovittamiseen riistakannan hyvinvoinnin näkökulmasta. Arvioinnin kohteena on myös alueella toteutettava riistanhoito, joka luo osin perustan kannan verotukselle pitkällä tähtäimellä. Mainitut asiat todennetaan tarkoitukseen soveltuvien dokumenttien avulla. Näihin kuuluvat riistanhoitosuunnitelma ja sen toteuttaminen, riistalaskennat, riistan seuranta, verotussuunnitelma ja kaatotilastot.

3. Maasto

Maaston osalta arvioinnin kohteena ovat alueen metsäkuviot, metsätyyppi, maatalousmaan tyyppi sekä alueen korkeuserot. Erityisenä painopisteenä on riistan elinympäristön monimuotoisuuden arviointi, jossa tarkastellaan riistan ruokailualueita kesä- ja talviravinnon osalta, suoja- ja maakuupaikkojen määrää ja laatua sekä metsästyksen teknisiä toteuttamismahdollisuuksia passipaikkojen ja mahdollisten korkeuserojen näkökulmista.

4. Metsästysohje

Tässä osiossa arvioidaan alueen tiestöä, passipaikkoja, riistankäsittelytiloja sekä ruhojen siirtoon liittyviä seikkoja. Tiestöä ja passipaikkoja arvioidaan alueella liikumisen ja turvallisuuden näkökulmista. Riistankäsittelytilojen käytettävyyttä, laatua ja saavutettavuutta arvioidaan niin ikään suhteessa metsästettävään riistalajiin. Osiossa huomioidaan myös liikku- mista rajoittavat tekijät metsästyksen sujuvuuden ja nopeiden siirtymisten osalta.

5. Oheispalveluinfra

Oheispalvelujen arvioinnin kohteena ovat majoitus- ja ruokapalvelut, kuljetuksiin liittyvät palvelut sekä muut mahdolliset palvelut jotka tuovat lisäarvoa asiakkaille. Tällaisia voivat olla mm. metsäkirkko, trofeenäyttely, metsästysmuseumo, riistaruo- kia valmistava toimija, ampumarata ja niin edelleen. Oheispalveluja arvioidaan aina suhteessa asiakasryhmään, koska erityyppisillä asiakkailta on erilaiset odotukset esimerkiksi palvelujen laadun osalta.

6. Yhteistyö

Koska metsästystapahtumien onnistunut toteuttaminen edellyttää yhteistä tahtotilaa niin maanomistajien, metsästysohjeen

kuin palveluntuottajienkin puolelta, on ensisijaisen tärkeää, että tämä yhteisymmärrys on todettu. Tämä ei tarkoita jokaiseen sivuääneen reagoimista, vaan yhteisen näkökulman luomista, jossa kaikki ymmärtävät samalla tavalla mitä ollaan tekemässä ja millä ehdoilla. Arvioinnin kohteena ovat mm. päätöksenteon yhtenäisyys, yhteislupa-alueen käyttö sekä valmius pitkäaikaiseen yhteistyöhön kaikkien osapuolien ollessa tyytyväisiä toimenpiteisiin. Useasti metsästysalueella joudutaan tekemään investointeja esimerkiksi riistakannan hoitotoimenpiteisiin tai metsästysohjeeseen. On selvää, ettei investointien tekeminen ker- taluonteisesti ja lyhyellä aikavälillä ole perusteltua monessakaan tapauksessa.

7. Asiakaskokemus

Asiakaskokemuksen osiossa arvioidaan edellä mainittuja osa-alueita asiakkaan näkökulmasta. Alueen osalta arvioidaan mm. yleisilmettä, luonnonmukaisuutta sekä sitä kuinka hyvin alue vastaa asiakkaan ennako-odotuksiin. Riistakannan osalta arvioidaan metsästysohjeiden syntymistä ja kokonaisu mielikuvaa, joka asiakkaalle syntyy riistan kohtaamisesta. Myös oheispalveluinfra ja itse palvelun laadun merkitys korostuu tässä osiossa.

Mallinnoksen avulla pystytään siis arvioimaan kaupallisen metsästyksen toteuttamismahdollisuuksia alueellisesti. Demoversion käytettävyyttä testataan parhaillaan eri tyyppisten metsästysalueiden ristiinarvioinnissa, näin pystytään varmistamaan mallinnoksen luotettavuutta riippumatta arvioinnin tekijästä. Demoversio tullaan julkaisemaan vuoden 2018 alkupuolella jäsentämään kaupallisen metsästyksen edellytyksiä ja madaltamaan toiminnan aloittamisen kynnyksiä. ■